



Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek

## Call for proposals

# Evaluatie van twee beleidsinterventies in het mbo: de inwerkingtreding van de wet 'Doelmatige Leerwegen' en de herziening van de kwalificatiestructuur

2014

# Inhoud

<b>1</b>	<b>Inleiding</b>	<b>1</b>
1.1	Achtergrond	1
1.2	Beschikbaar budget	1
1.3	Geldigheidsduur call for proposals	1
<b>2</b>	<b>Doel</b>	<b>2</b>
<b>3</b>	<b>Richtlijnen voor aanvragers</b>	<b>3</b>
3.1	Wie kan aanvragen	3
3.2	Wat kan aangevraagd worden	3
3.3	Wanneer kan aangevraagd worden	5
3.4	Het opstellen van de aanvraag	5
3.5	Specifieke financieringsvoorwaarden	5
3.6	Het indienen van een aanvraag	5
<b>4</b>	<b>Beoordelingsprocedure</b>	<b>7</b>
4.1	Procedure	7
4.2	Na toekenning	8
4.3	Criteria	12
<b>5</b>	<b>Contact en overige informatie</b>	<b>15</b>
5.1	Contact	15

# 1 Inleiding

## 1.1 Achtergrond

Het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) coördineert en financiert onderwijsonderzoek en bevordert de verbinding tussen wetenschappelijk onderzoek en de praktijk van het onderwijs. Zo werkt het NRO aan vernieuwing en verbetering van het onderwijs.

Binnen het NRO zijn er vier typen onderzoeksprogramma's met elk een eigen programmaraad: praktijkgericht, fundamenteel, beleidsgericht en overkoepelend. Het overkoepelende programma doorkruist de andere programma's. Deze call for proposals gaat over beleidsgericht onderzoek en valt onder de verantwoordelijkheid van de Programmaraad voor Beleidsgericht Onderzoek (ProBO).

Deze programmaraad stimuleert onderzoek dat inzicht vergroot in de vraag hoe het onderwijsbeleid optimaal kan inspelen op ontwikkelingen (uit het verleden, van nu en die voorzien worden in de toekomst) in de samenleving. Deze call for proposals is gericht op de evaluatie van twee beleidsinterventies in het mbo: de inwerkingtreding van de wet 'Doelmatige Leerwegen' en de herziening van de kwalificatiestructuur. De belangrijkste afnemers van de resultaten van dit beleidsgericht onderzoek zijn beleidsmakers.

## 1.2 Beschikbaar budget

Het totale budget voor de financieringsronde 'Evaluatie van twee beleidsinterventies in het mbo: de inwerkingtreding van de wet 'Doelmatige Leerwegen' en de herziening van de kwalificatiestructuur' is €1.700.000.

## 1.3 Geldigheidsduur call for proposals

Deze call for proposals is geldig tot en met de sluitingsdatum **30 oktober 2014, 12.00 uur**.

## 2 Doel

Voor deze financieringsronde kunnen aanvragen worden ingediend voor het uitvoeren van een meerjarig evaluatieprogramma van twee beleidsinterventies in het mbo. Het Ministerie van OCW stelt hiervoor budget beschikbaar en heeft het NRO verzocht om dit onderzoek uit te zetten.

Het onderzoek betreft twee belangrijke beleidsinterventies in het mbo:

- De inwerkingtreding van het wetsvoorstel Doelmatige Leerwegen op 1 augustus 2014.
- De implementatie van de herziene kwalificatiestructuur vanaf de beoogde datum van 1 augustus 2016 wanneer alle mbo-scholen verplicht zijn hun opleidingen te baseren op herziene kwalificatiedossiers en keuzedelen; vanaf 1 augustus 2015 kunnen scholen op vrijwillige basis werken met de dan beschikbare nieuwe kwalificatiedossiers en keuzedelen aanbieden in de zogenoemde 'vrije ruimte'.

Beide interventies zullen op vele aspecten van het mbo invloed uitoefenen. Ze werken door in het onderwijsproces, alsook in de relatie tussen onderwijs en (regionaal) bedrijfsleven. Ze hebben gevolgen voor vele groeperingen die bij het mbo betrokken zijn.

Het onderzoek beoogt in een meerjarig evaluatieprogramma van beide beleidsinterventies in beeld te brengen:

- de voortgang van de implementatie van de interventies;
- de effecten op het gedrag en meningen van betrokkenen;
- de mate waarin de beoogde effecten optreden;
- de mate waarin eventuele andere, ongewenste effecten optreden.

Verder dient het onderzoek ook inzicht te geven in de verklaringen voor het optreden van de gevonden effecten.

Het onderzoeksprogramma is primair bedoeld ter ondersteuning van het beleid van het ministerie van OCW: met informatie over de voortgang en de mate waarin de beleidsinterventies het beoogde effect hebben en over het eventueel optreden van ongewenste effecten kan het ministerie zo nodig bijsturen.

De evaluatie van de implementatie en effecten van beide beleidsinterventies worden in één onderzoeksprogramma geïntegreerd.

Nadere eisen voor inhoud, opzet en fasering van het beoogde onderzoek zijn te vinden in het *Onderzoeksprogramma voor de evaluatie van twee beleidsinterventies in het MBO: de inwerkingtreding van de wet 'Doelmatige Leerwegen' en de herziening van de kwalificatiestructuur* (zie bijlage 1).

# 3 Richtlijnen voor aanvragers

## 3.1 Wie kan aanvragen

De uitnodiging tot het indienen van een subsidieaanvraag gaat uit naar consortia van (onderzoeksinstituten die gelieerd zijn aan) universiteiten, instellingen voor hoger beroepsonderwijs, of andere onderzoeksinstituten waar onderwijsonderzoek wordt uitgevoerd.

Een consortium bestaat uit een aantal samenwerkende onderzoekers die elkaar voor wat betreft kennis aanvullen en die verbonden zijn aan verschillende onderzoeksinstituten. Het vormen van een consortium met interdisciplinaire samenstelling is geen verplichting. Elke onderzoeksinstituten mag slechts betrokken zijn bij één financieringsaanvraag.

Binnen elk consortium dient één persoon aangewezen te worden die als hoofdaanvrager en projectleider van het onderzoek optreedt. De projectleider is dus altijd dezelfde persoon als de hoofdaanvrager. Deze persoon dient het voorstel via Iris in, ontvangt alle berichten van het NRO die voor het consortium bedoeld zijn (tijdens de beoordelingsprocedure en na eventuele toekenning) en is na eventuele toekenning verantwoordelijk voor het door het NRO te financieren onderzoeksproject. Dit impliceert ook dat de hoofdaanvrager zal zorgdragen voor de coördinatie van het onderzoek alsmede het tot stand komen van de tussen- en eindrapporten, de tussen- en eindverslagen, de financiële verantwoording en de juiste en volledige registratie van alle gerealiseerde output. Eventuele met de hoofdvragers samenwerkende onderzoekers fungeren bij de aanvraag als medeaanvragers.

Voor de volledigheid wordt hierbij opgemerkt dat programmaraadsleden niet van deelname uitgesloten zijn. Zij vallen onder de geldende definities van 'aanvrager'. In de beoordelingsprocedure is, conform de Gedragscode Belangenverstrengeling NWO, waarborging voor het omgaan met mogelijke betrokkenheid van programmaraadsleden ingebouwd. Leden van de beoordelingscommissie kunnen niet tevens aanvrager in dezelfde ronde zijn.

## 3.2 Wat kan aangevraagd worden

Het totale budget voor deze financieringsronde is €1.700.000. Hiervan wordt maximaal één aanvraag gehonoreerd. Dit budget geldt als absoluut maximum.

Financiering kan worden aangevraagd ter dekking van zowel de personele als de materiële kosten. Alle kosten dienen inhoudelijk gemotiveerd te worden.

NRO accepteert cofinanciering als personele en materiële bijdragen op voorwaarde dat de rol en de garantie van cofinanciering duidelijk wordt geëxpliciteerd in het aanvraagformulier. Daarnaast is niet toegestaan dat de cofinanciering hoger is dan het bij het NRO aangevraagde budget, omdat het NRO de hoofdfinancier moet zijn.

### **Personele kosten**

Financiering kan worden aangevraagd voor de salariskosten van voor het onderzoek aan te stellen personeel. Ook de salariskosten van medewerkers met een vast dienstverband komen voor financiering in aanmerking. De financieringsmogelijkheden bevatten in elk geval de salariskosten van wetenschappelijk personeel en incidenteel van niet-wetenschappelijk personeel.

Onder niet-wetenschappelijk personeel wordt personeel verstaan dat het onderzoek ondersteunt met specialistische niet-wetenschappelijke taken ten behoeve van het onderzoek, bijvoorbeeld computerprogrammering. Administratief ondersteunende taken kunnen niet onder deze financiering worden aangevraagd.

Voor de personele kosten wordt onderscheid gemaakt in 'personeel onder vaste tariefstelling' en 'personeel onder vrije tariefstelling'.

- *Personeel onder vaste tariefstelling*

De vergoeding voor senior wetenschappelijk personeel (zoals universitair docenten, postdocs), junior wetenschappelijk personeel (zoals promovendi, junior onderzoekers) en niet-wetenschappelijk personeel aangesteld aan een universiteit wordt gebaseerd op de standaard salaris-vergoedingen (zie document salaristabel G-posten op de financieringspagina van dit programma op de NWO-website) die jaarlijks in het kader van het „Akkoord bekostiging wetenschappelijk onderzoek 2008“ worden overeengekomen met de VSNU. Wat betreft de vaste tariefstelling kunt u ervoor kiezen om ofwel personeelsleden in te schalen op basis van het aantal dienstjaren of aantal jaren ervaring, ofwel uw personeelsleden in te schalen in 'jaar één' onafhankelijk van de ervaring.

- *Personeel onder vrije tariefstelling*

Indien een aanstelling niet aan de universiteit plaatsvindt, maar bij een onderzoeksinstituut of andere deelnemende partij, is het mogelijk af te wijken van de standaardbedragen. Bij de begroting van dergelijke personele kosten mag worden uitgegaan van het brutosalaris volgens werkelijke inschaling en periodiek van de geldende CAO (voor zover van toepassing) en alle benodigde personele opslagen. Voor de personele inzet van universitaire hoofddocenten en hoogleraren die zijn aangesteld bij een universiteit geldt deze begrotingssystematiek ook, maar maximaal de opslagen die worden overeengekomen in het kader van het genoemde VSNU-akkoord, met uitzondering van de indexerings- en de eindprojectvergoeding.

Aanvragers in deze ronde kunnen **geen** (persoonsgebonden) benchfee aanvragen.

Bovenstaande tarieven zijn bindend; dit laat onverlet dat in de aangevraagde begroting de omvang en aard van de personele kosten dienen te worden gespecificeerd en beargumenteerd in het aanvraagformulier.

### **Materiële kosten**

Vergoedingen voor materiële kosten betreffen bijvoorbeeld de kosten voor de aanschaf van speciaal voor het onderzoek benodigde apparatuur en gebruiks- en verbruiksgoederen, voor het houden van enquêtes, het doen van experimenten en testonderzoek en het uitvoeren van observaties, voor de aanschaf van databestanden, voor studentassistentie, voor congresbezoek, voor reizen die noodzakelijk zijn voor het onderzoek en voor kennisbenutting.

Materiële kosten dienen zowel inhoudelijk gemotiveerd als financieel onderbouwd te worden.

Slechts de kosten die uitsluitend en rechtstreeks door het onderzoek worden veroorzaakt kunnen als materiële kosten worden vergoed, dus bijvoorbeeld geen huisvestings-, overhead-, of afschrijvingskosten. De kosten van apparatuur, van verbruiksgoederen of technische hulp die tot het gebruikelijke voorzieningenpakket van een instituut gerekend worden en de kosten voor computergebruik bij universitaire rekencentra komen evenmin in aanmerking voor financiering, tenzij het door het NRO gesteunde onderzoek een gebruik van faciliteiten met zich

meebrengt dat duidelijk uitgaat boven het normale gebruik.

### 3.3 Wanneer kan aangevraagd worden

De deadline voor het indienen van een financieringsaanvraag is **donderdag 30 oktober 2014, 12.00 uur**.

### 3.4 Het opstellen van de aanvraag

Een volledige financieringsaanvraag bestaat uit twee delen: het aanvraagformulier en een factsheet. De factsheet kunt u invullen na inloggen in het elektronisch aanvraagstelsel Iris. Beide delen moeten in het Nederlands worden ingevuld.

- Het aanvraagformulier vindt u op de financieringspagina van dit programma op de NWO-website. Het ingevulde formulier voegt u als PDF-bestand toe aan de factsheet in het elektronisch aanmeldstelsel Iris.
- De factsheet vult u direct in het elektronisch aanvraagstelsel Iris van NWO in.

Financieringsaanvragen dienen te worden opgesteld volgens de instructies in deze subsidiewijzer en binnen het format van het voor deze financieringsronde te gebruiken aanvraagformulier. In hoofdstuk 4 staan uitgebreid de criteria beschreven die cruciaal zijn voor de beoordeling van uw aanvraag.

### 3.5 Specifieke financieringsvoorwaarden

Het toegekende onderzoeksproject dient uiterlijk **woensdag 1 april 2015** te starten, anders kan het financieringsbesluit worden ingetrokken. De looptijd van het toegekende onderzoeksproject is 5 jaar en 8 maanden, waarbij 1 oktober 2020 als deadline voor het opleveren van het concept eindrapport geldt en 1 december 2020 als deadline voor het opleveren van het definitieve eindrapport.

Alle resultaten die voortkomen uit onderzoek vallend onder dit programma dienen vrij gepubliceerd te worden. NRO vraagt van alle onderzoekers die in aanmerking willen komen voor financiering om budget beschikbaar te stellen voor en een toelichting te geven op de verspreiding van onderzoeksresultaten naar gebruikers (kennisbenutting) van hun project. Deze toelichting zal worden meegewogen in de beoordeling. Aanvullende informatie, richtlijnen en voorwaarden met betrekking tot kennisbenutting zijn te vinden in de Handleiding Kennisbenutting.

### 3.6 Het indienen van een aanvraag

Het indienen van een financieringsaanvraag voor deze ronde kan alleen via Iris, het elektronisch aanvraagstelsel. Aanvragen die niet via Iris zijn ingediend, worden niet in behandeling genomen. De hoofdaanvrager/projectleider van het consortium is verplicht de aanvraag in te dienen via zijn/haar **eigen Iris-account**. U kunt dus **geen** gebruik maken van het Iris-account van bijvoorbeeld een medeaanvrager of collega. Dit heeft een administratieve reden: als u indient via het account van iemand anders, wordt het project op naam van die persoon geregistreerd en krijgt deze persoon alle correspondentie.

Indien de hoofdaanvrager nog geen Iris-account heeft, dient hij/zij dat minimaal

een week voor het indienen van de volledige aanvraag aan te maken. Dit is om eventuele aanmeldproblemen nog op tijd te kunnen verhelpen. Indien deze persoon al een Iris-account heeft, hoeft deze geen nieuw account aan te maken om de aanvraag in te dienen.

De hoofdaanvrager dient alle consortiumpartners als medeaanvragers in Iris op te geven. Omdat Iris met een vast keuzemenu van organisaties werkt, moet een organisatie vóór het indienen van de aanvraag al bekend zijn bij Iris. Vaak is dat nog niet het geval. Het secretariaat van het NRO kan organisaties toevoegen. U dient hiervoor uiterlijk **een week voor de deadline** per e-mail ([probo@nro.nl](mailto:probo@nro.nl)) de gegevens van de betreffende organisatie(s) aan te leveren.

Zodra alle organisaties in Iris bekend zijn, voert de hoofdaanvrager de medeaanvragers als volgt op: ALLE onderzoekers die deel uitmaken van het consortium moeten als medeaanvragers worden opgevoerd in Iris. Per persoon vult de hoofdaanvrager onder het kopje 'persoonlijke gegevens' de titel, voorletters, voornamen, achternaam, eventuele tussenvoegsels en het geslacht in. Daarnaast koppelt de hoofdaanvrager elke medeaanvrager aan de juiste organisatie.

Aanvragen waarvan de hoofd- en/of medeaanvragers niet goed in Iris staan, worden niet ontvankelijk verklaard. De gegevens zijn namelijk nodig voor het vaststellen van eventuele betrokkenheid van preadviseurs en leden van de beoordelingscommissie bij de aanvraag.

Voor vragen van technische aard wordt u verzocht om contact op te nemen met de Iris helpdesk.

---



# 4 Beoordelingsprocedure

## 4.1 Procedure

De procedure bestaat uit de volgende stappen:

- Publicatie call for proposals
- Indienen aanvraag
- In behandeling nemen van de aanvraag (ontvankelijkheid)
- Preadvisering
- Weerwoord
- Vergadering beoordelingscommissie
- Besluitvorming door de programmaraad

De beoordelingsprocedure van de ronde zal vanwege de korte termijn van de beoordelingsprocedure worden uitgevoerd zonder inschakeling van referenten. Het NRO maakt hiervoor gebruik van de mogelijkheid gegeven in Artikel 2.2.5 van de NWO-regeling Subsidieverlening NWO (versie 1 mei 2011) om een afwijkende selectieprocedure te volgen t.a.v. advisering, beoordeling en besluitvorming.

### **Indienen aanvraag**

Aanvragen dienen uiterlijk **30 oktober 2014, 12.00 uur**, via Iris, het elektronische aanmeldsysteem van NWO, ingediend te zijn. Ontvangst van de aanvraag zal bevestigd worden aan de hoofdaanvrager.

### **Het in behandeling nemen van de aanvraag**

Binnen twee weken na ontvangst van de aanvraag, krijgt de indiener bericht over de ontvankelijkheid (het al dan niet in behandeling nemen) van de aanvraag. Het NRO bepaalt deze ontvankelijkheid aan de hand van de administratieve ontvankelijkheidscriteria, die vermeld staan in paragraaf 4.3.1. Een aanvraag die niet voldoet aan één van de ontvankelijkheidscriteria, wordt niet in behandeling genomen.

### **Preadvisering**

Voor de beoordeling van aanvragen in deze ronde stelt de programmaraad één beoordelingscommissie in. De beoordelingscommissie bestaat uit een mix van leden met een wetenschappelijke achtergrond en leden met ruime ervaring in het onderwijsbeleid. Elke aanvraag wordt allereerst voor commentaar voorgelegd aan ten minste vier leden van de betreffende commissie (de preadviseurs). De preadviseurs geven schriftelijk een inhoudelijk en beargumenteerd commentaar op het voorstel. Zij formuleren dit commentaar aan de hand van de beoordelingscriteria, die vermeld staan in paragraaf 4.3.2. De preadviseurs mogen niet betrokken zijn bij de aanvragen waarover zij adviseren.

### **Weerwoord**

De aanvrager ontvangt de geanonimiseerde preadviezen op zijn of haar aanvraag en krijgt één week de gelegenheid een weerwoord te formuleren. Indien de tenor van de preadviezen overwegend negatief is, wordt de aanvrager dringend aangeraden de aanvraag terug te trekken. De kans op een positieve beoordeling is over het algemeen namelijk klein bij overwegend negatieve preadviezen. Indien de aanvrager besluit de aanvraag terug te trekken, dan dient hij/zij dit zo snel mogelijk schriftelijk aan het NRO bureau ([probo@nro.nl](mailto:probo@nro.nl)) te melden.

### **Vergadering beoordelingscommissie**

Na de preadvisering wordt elke aanvraag, de daarbij behorende preadviezen en het weerwoord besproken in een commissievergadering. Uiteindelijk komt de commissie als geheel tot een (eind)oordeel over elke afzonderlijke aanvraag. Aan de hand hiervan wordt een schriftelijk advies opgesteld voor de programmaraad over de kwaliteit van de aanvraag, uitgaande van de beoordelingscriteria.

NWO gebruikt met ingang van 1 januari 2012 een nieuw kwalificatiesysteem voor het beoordelen van aanvragen. Nadere informatie hierover vindt u op de NWO-website: [www.nwo.nl/kwalificaties](http://www.nwo.nl/kwalificaties).

Alleen voorstellen met de kwalificaties excellent, zeer goed en goed komen in aanmerking voor honorering. Bovendien dienen alle vijf de in paragraaf 4.3.2. genoemde criteria als minstens 'goed' te zijn beoordeeld. Indien meerdere voorstellen als excellent, zeer goed of goed worden gekwalificeerd, dan worden de voorstellen door de commissie geprioriteerd. De commissie brengt vervolgens advies uit aan de programmaraad.

### **Besluitvorming door programmaraad**

De adviezen van de beoordelingscommissie(s) worden door de programmaraad getoetst en besproken. Vervolgens stelt de programmaraad de definitieve kwalificaties vast en besluit hij welke aanvraag voor honorering in aanmerking komt.

De hoofdaanvragers ontvangen zo spoedig mogelijk na de afronding van de besluitvorming door de programmaraad de uitslag over de beoordeling van hun aanvraag.

### **Code belangenverstremeling**

Voor alle bij de beoordeling en besluitneming betrokken personen en voor alle betrokken NWO-medewerkers is de NWO-code belangenverstremeling van toepassing. Deze is op te vragen bij het NRO.

### **Bezwaar en beroep**

Voor het indienen van formele bezwaren tegen beslissingen in het kader van de financieringsronde beleidsgerichte onderzoeksprojecten staan, waar van toepassing, de geldende bezwaar- en beroepsprocedures open.

### **Tijdpad**

September 2014	Uitnodiging tot het indienen van onderzoeksvorstellen
30 oktober 2014	Deadline indienen volledige aanvraag
Begin november 2014	Bericht ontvankelijkheid naar aanvragers
November 2014	Samenstelling beoordelingscommissie
December 2014	Opstellen preadviezen
- januari 2015	
Januari 2015	Gelegenheid tot weerwoord aanvrager op preadviezen
Februari 2015	Bespreking door beoordelingscommissie
Eind februari 2015	Besluitvorming programmaraad
Eind februari 2015	Bericht over besluit naar aanvragers

## **4.2 Na toekenning**

Na honorering door de programmaraad volgt de formele toekenning in de vorm van een brief. De financiering wordt toegekend en volledig uitbetaald aan de hoofdaanvrager. De uitbetaling van personele en materiële kosten geschiedt volgens de in de toekenningsbrief genoemde tranches. De financiering wordt toegekend onder de voorwaarde dat tijdens de uitvoering de in de beoordeling genoemde

aandachtspunten ter harte worden genomen. De reactie van de aanvrager op de preadviezen in het weerwoord wordt beschouwd als onderdeel van de aanvraag, en maakt derhalve deel uit van het document op grond waarvan de toekenning wordt gedaan. Daarnaast dient de aanvrager afspraken uit het startgesprek en adviezen van de 'NRO Adviescommissie Beleidsgerichte Mbo-interventies' te verwerken in het onderzoek.

### **Startgesprek**

De aanvragers van het gehonoreerde project worden kort na honorering door het NRO uitgenodigd voor een startgesprek waar afspraken worden gemaakt over onderlinge afstemming, kennisbenutting, eventuele benodigde aanpassingen van onderzoeksprojecten en oplevering van resultaten. Hierbij zullen ook beleidsambtenaren van OCW aanwezig zijn voor precieze afstelling van onderzoeksvragen en de uitwerking ervan.

### **NRO Adviescommissie Beleidsgerichte Mbo-interventies**

Ten behoeve van de evaluatie richt het NRO een speciale adviescommissie in. Deze 'NRO Adviescommissie Beleidsgerichte Mbo-interventies' heeft als opdracht om de conceptrapporten te bespreken en te bezien op hun consequenties voor het mbo en voor het vervolg van het onderzoek. Deze bespreking kan leiden tot adviezen voor de definitieve rapporten.

### **Aanvang en tussentijdse wijzigingen**

In de financieringsaanvraag dient de hoofdaanvrager als **uiterlijke startdatum 1 april 2015** te vermelden. Deze startdatum wordt als zodanig in de financiële administratie opgenomen. Het toegekende onderzoeksproject dient **uiterlijk 1 april 2015** te starten, anders kan het financieringsbesluit worden ingetrokken.

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het onderzoek ligt bij de hoofdaanvrager. Van de hoofdaanvrager wordt verwacht dat deze direct onvoorziene gebeurtenissen meldt die de voortgang van het project of de oplevering van de output in gevaar brengen. De hoofdaanvrager dient zelf met een oplossing te komen, maar het NRO zal indien nodig hierbij ondersteuning bieden. Ook eventuele wijzigingen in de samenstelling van het onderzoeksteam, afwijkingen van de planning van het onderzoek of tussentijdse koerswijzigingen in het onderzoek dienen gemeld te worden. De programmaraad en de adviescommissie dienen akkoord te gaan met dergelijke wijzigingen. Indien de programmaraad niet akkoord gaat, kan de financiering worden ingetrokken. Overigens geldt dat verlenging van de financieringsperiode niet is toegestaan.

De onderstaande elementen zijn onderdeel van het systeem van monitoring en projectbeheer.

### **Kennisbenutting**

Bij het startgesprek zal ook de medewerker kennisbenutting van het NRO aanwezig zijn om het plan voor kennisdisseminatie zoals dat in de financieringsaanvraag is opgenomen te bespreken. Ter ondersteuning van de disseminatieactiviteiten zal hierover ook tijdens de looptijd van het project regelmatig overleg worden gevoerd. Voor de disseminatie van de onderzoeksresultaten dient in de aanvraag apart budget gereserveerd te worden. In de Handleiding Kennisbenutting wordt toegelicht wat van uitvoerders wordt verwacht op het gebied van kennisbenutting en welke ondersteuning het NRO daarbij kan bieden.

### **Voortgangsverslagen (tussentijdse verantwoording)**

De hoofdaanvrager dient gedurende de looptijd van het project een aantal keer verslag te doen van het tot dan toe uitgevoerde onderzoek en de voortgang van het onderzoek ten opzichte van hoe het onderzoek geformuleerd werd in de

financieringsaanvraag. Uit deze voortgangsverslagen moet ook duidelijk worden wat er aan kennisdisseminatie en kennisoverdracht is of wordt gedaan. Aan deze voortgangsverslagen worden gesprekken gekoppeld met het NRO-bureau, betrokken beleidsambtenaren en de medewerker kennisbenutting van het NRO. Waar mogelijk wordt een koppeling gemaakt met de oplevering van tussen- en eindrapporten.

### **Tussen –en eindrapporten (documenten voor publicatie)**

Het evaluatieprogramma bestaat uit verschillende onderdelen: het uitvoeren van een nulmeting, jaarlijkse resultaten van de monitoring en evaluaties van de mate waarin de beoogde effecten worden bereikt en van het optreden van andere dan de beoogde effecten en tweejaarlijkse verklarende evaluaties van de feitelijk opgetreden effecten. Alle rapporten moeten in het Nederlands worden opgeleverd. Daarnaast moet in alle op te leveren rapporten waar mogelijk worden geëxpliciteerd welke effecten zijn toe te wijzen aan welk van de twee beleidsinterventies.

De resultaten van de nulmeting (in de vorm van een conceptrapport) moeten gereed zijn op 1 oktober 2015.

De resultaten van de monitoring van de voortgang van het implementatieproces en de kwantitatieve effecten moeten worden opgeleverd in het najaar van 2016, 2017, 2018, 2019 en 2020 door het opleveren van conceptrapporten uiterlijk 1 oktober. De resultaten van de tweejaarlijkse verklarende evaluatie moeten synchroon worden opgeleverd met die van de monitoring van de voortgang van het implementatieproces en de kwantitatieve effecten, en wel in het najaar van 2016, 2018 en 2020. De conceptrapporten dienen uiterlijk 1 oktober beschikbaar te zijn.

In verband met de afrekening en financieringsverstrekking is de goedkeuring van de tussen- en eindrapporten van de onderzoeksprojecten een belangrijke procedure. Op de hierboven aangegeven data verwachten de adviescommissie en de programmaraad digitale conceptversies van de tussenrapporten en het eindrapport. Deze stuurt de hoofdaanvrager via e-mail naar het NRO bureau.

De adviescommissie en de programmaraad beoordelen de tussen- en eindrapporten op zichzelf, maar ook tegen de achtergrond van de oorspronkelijke aanvraag en overige relevante documenten gedurende de looptijd van het onderzoeksproject. Uiterlijk 1 november ontvangt de hoofdaanvrager een reactie van de programmaraad in de vorm van een goed- of afkeuring van de conceptversie en inhoudelijk commentaar. Indien:

- het rapport wordt afgekeurd, dient de onderzoeker het rapport voor 1 december van datzelfde jaar aan te passen op grond van het commentaar totdat het wordt goedgekeurd door de adviescommissie en de programmaraad;
- het rapport is goedgekeurd, verwerkt de onderzoeker het (laatste) commentaar in het rapport waarna de definitieve versie voor 1 december van datzelfde jaar wordt opgesteld, ingediend via Iris en in 5-voud in hard copy toegestuurd aan de programmaraad.

Omdat de uitkomsten van het onderzoek tijdig beschikbaar moeten zijn voor het landelijk beleid, zijn de deadlines van de op te leveren conceptrapporten en definitieve rapporten, zoals deze vermeld staan in deze call, bindend.

In de beleidscontext waarin het evaluatieonderzoek figureert, is het belangrijk dat de onderzoeksresultaten op goed leesbare wijze worden gepresenteerd. Daarom heeft de programmaraad bepaald dat in tussen- en eindrapporten ook een managementsamenvatting moet worden opgenomen van maximaal twee pagina's. De aanvrager wordt nadrukkelijk verzocht toe te zien op de leesbaarheid van deze managementsamenvatting voor de doelgroep: het beleids- en eventueel onderwijsveld. In deze samenvatting worden met name de conclusies en

aanbevelingen toegelicht. De opzet en uitvoering van het onderzoek is van minder belang en mag in maximaal één korte alinea worden toegelicht. De managementsamenvatting wordt bij voorkeur voor in het rapport opgenomen.

### **Eindverslag (eindverantwoording)**

Aan het eind van de financieringsperiode dient conform de subsidiebepalingen van NWO de hoofdaanvrager een eindverslag op te stellen en een financiële verantwoording in te dienen en tevens alle (wetenschappelijke) output te registreren via Iris. Na goedkeuring van het eindverslag wordt de financieringsperiode afgesloten en de definitieve financiering vastgesteld. Het niet tijdig indienen van het eindverslag kan tot gevolg hebben dat de laatste financieringstranche niet wordt uitgekeerd.

### **Afronding**

Het onderzoek dient op 1 december 2020 afgerond te zijn. Op deze datum dienen alle activiteiten te zijn afgerond en het eindrapport in het bezit van het NRO te zijn. Vervolgens dient de hoofdaanvrager uiterlijk 1 februari 2021 het eindverslag en de financiële verantwoording (conform de subsidiebepalingen van NWO) in te dienen.

Het eindverslag en het eindrapport dienen door de hoofdaanvrager via het elektronisch systeem van NWO te worden geregistreerd. Over de aanlevering van overige materialen en opbrengsten van het project dient met het NRO te worden overlegd.

De programmaraad en de adviescommissie beoordelen de opgeleverde output tegen de achtergrond van de oorspronkelijke financieringsaanvraag en overige relevante documenten gedurende de looptijd van het project. De programmaraad kan onderzoek alleen inhoudelijk vaststellen als het eindrapport en het eindverslag van het onderzoeksproject beschikbaar is. Als de tussen- en eindrapporten niet tijdig opgeleverd worden of adviezen van de programmaraad onvoldoende worden opgevolgd, dan wordt het onderzoek beschouwd als niet succesvol afgerond. Dit kan ertoe leiden dat financieringstranches niet wordt uitgekeerd.

Na een positieve beoordeling van het eindrapport en het eindverslag wordt het project beschouwd als succesvol afgerond en wordt de financieringsperiode afgesloten. Na toetsing en goedkeuring hiervan wordt de definitieve financiering vastgesteld.

### **Presentatie**

Het NRO gaat ervan uit dat de aanvrager bereid is het onderzoek te presenteren op een openbare bijeenkomst van het NRO of een andere activiteit op het gebied van kennisdisseminatie van het NRO.

### **Bezwaar en beroep**

Voor het indienen van formele bezwaren tegen beslissingen in het kader van deze financieringsronde staan, waarvan toepassing, de geldende bezwaar- en beroepsprocedures open.

## **4.3 Criteria**

### **4.3.1 Ontvankelijkheidscriteria**

Aanvragen dienen aan een aantal administratieve ontvankelijkheidscriteria te voldoen om in behandeling te worden genomen en zo mee te doen aan de beoordelingsronde. Deze ontvankelijkheidscriteria zijn als volgt:

- de aanvraag betreft de evaluatie van twee beleidsinterventies in het mbo: de inwerkingtreding van de wet 'Doelmatige Leerwegen' en de herziening van de kwalificatiestructuur, zoals aangegeven in het onderzoeksprogramma;
- de aanvraag is tijdig ingediend via het Iris-systeem van NWO;
- de aanvraag is via het Iris-account van de hoofdaanvrager/projectleider ingediend;
- alle medeaanvragers staan correct opgevoerd in Iris;
- elke onderzoeksinstelling is slechts betrokken bij één financieringsaanvraag;
- de aanvraag is in het Nederlands opgesteld;
- er is gebruik gemaakt van het verplichte aanvraagformulier en alle vragen op dit formulier zijn correct en compleet ingevuld;
- het maximale aantal woorden in het formulier wordt niet overschreden;
- het onderzoek start uiterlijk op 1 april 2015;
- de beoogde opleverdata zijn komen overeen met de opleverdata zoals aangegeven in paragraaf 4.2;
- de financiering wordt aangevraagd voor maximaal 5 jaar en 8 maanden;
- de aangevraagde financiering is maximaal € 1.700.000;
- de begroting is volledig en correct ingevuld.

#### 4.3.2 Beoordelingscriteria

De onderzoeksvorstellen worden inhoudelijk beoordeeld aan de hand van onderstaande beoordelingscriteria:

- 1) Aansluiting bij en operationalisering van de call for proposals en het onderzoeksprogramma voor de evaluatie van twee beleidsinterventies in het mbo
- 2) Wetenschappelijke kwaliteit
- 3) Relevantie voor onderwijsbeleid
- 4) Kwaliteit onderzoekers
- 5) Haalbaarheid, organisatie en begroting van het onderzoek

De vijf criteria wegen elk voor 20% mee in de beoordeling. Aanvragen dienen voor alle criteria minimaal een 'goed' te scoren om in aanmerking te komen voor honorering.

De beoordelingscriteria worden in deze paragraaf nader omschreven.

##### **1) AANSLUITING BIJ EN OPERATIONALISERING VAN DE CALL FOR PROPOSALS EN HET ONDERZOEKSPROGRAMMA VOOR DE EVALUATIE VAN TWEE BELEIDSINTERVENTIES IN HET MBO**

Alle commissieleden beoordelen dit criterium.

- Sluit de probleemstelling goed aan en operationaliseert deze de bedoeling van de monitoring en evaluatie zoals beschreven in de call for proposals en het 'Onderzoeksprogramma voor de evaluatie van twee beleidsinterventies in het mbo: de inwerkingtreding van de wet 'Doelmatige Leerwegen' en de herziening van de kwalificatiestructuur'
- Sluiten de onderzoeksvragen goed aan en operationaliseren deze de bedoeling van de monitoring en evaluatie zoals beschreven in de call for proposals en het 'Onderzoeksprogramma voor de evaluatie van twee beleidsinterventies in het mbo: de inwerkingtreding van de wet 'Doelmatige Leerwegen' en de herziening van de kwalificatiestructuur'
- Wordt er adequaat gebruikgemaakt van de beschikbare data?

## 2) WETENSCHAPPELIJKE KWALITEIT

De wetenschappers in de beoordelingscommissie beoordelen dit criterium.

### Probleemstelling en vraagstelling

- Is de probleemstelling van het onderzoeksproject voldoende helder (omschreven), voldoende uitgewerkt in heldere onderzoeksvragen?
- Is er voldoende aandacht voor samenhang en dwarsverbanden tussen de verschillende delen van het onderzoek (bijv. de onderzoeksvragen en de onderzoeksopzet)?

### Opzet en methoden

- Is voor elk deelonderzoek de onderzoeksopzet uitgewerkt, verbijzonderd naar de onderzoeksvragen, databronnen en respondentengroepen?
- Is de onderzoeksopzet consistent, voldoende verantwoord en geëxpliciteerd, goed doordacht, en de fasering adequaat?
- Is de methodisch-technische opzet adequaat, gemotiveerd, doelmatig (geschikt om de vragen te beantwoorden), ook wat betreft de beschikbaarheid, de geschiktheid en de toegankelijkheid van te gebruiken bronnen?
- Is de aanvraag helder ten aanzien van maatregelen die genomen worden om de betrouwbaarheid en validiteit van de onderzoeksinstrumenten te optimaliseren?

## 3) RELEVANTIE VOOR ONDERWIJSBELEID

De deskundigen op het gebied van beleid in de beoordelingscommissie beoordelen dit criterium.

### Relevantie voor onderwijsbeleid

- Wordt de voortgang van het implementatieproces op de juiste wijze gemonitord?
- Wordt de mate waarin beoogde effecten optreden (kwantitatieve effectevaluatie) op de juiste wijze gemonitord?
- Wordt het onderzoek naar andere effecten en naar verklaringen voor feitelijk optredende effecten (verklarende effecten) op de juiste wijze uitgevoerd?
- Geeft het onderzoek blijk van flexibiliteit zodat inspelen op onverwachte, situationele veranderingen in het beleid mogelijk is?
- Wordt er gebruikgemaakt van relevante databronnen en respondentengroepen?

### Kennisbenutting

- Hoe worden de resultaten van het onderzoek (ook tussentijds) gecommuniceerd met potentiële gebruikers? Is er voldoende aandacht voor de wijze waarop de resultaten benut kunnen worden in het beleid?

## 4) KWALITEIT ONDERZOEKER(S)

**Alle commissieleden** beoordelen dit criterium.

- Zijn de aanvragers als onderzoeker deskundig op het desbetreffende terrein, mede blijkend uit publicaties op het terrein van beleidsvorming en beleidsevaluatie?
- Is er een adequate onderzoeksinfrastructuur, in de zin van personele bezetting van het onderzoek en de institutionele omgeving, voorhanden?
- Is de samenwerking binnen het onderzoek helder omschreven?

- Worden de wetenschappelijke kwaliteit en de bruikbaarheid van de resultaten geborgd door:
  - De deskundigheid van de aanvragers?
  - De taakverdeling tussen de aanvragers?
  - De samenwerking tussen de aanvragers(s) onderling en de samenwerking tussen de aanvragers en andere voor het onderzoek relevante organisaties?

## **5) HAALBAARHEID, ORGANISATIE EN BEGROTING VAN HET ONDERZOEK**

**Alle commissieleden** beoordelen dit criterium.

- Is er een goed doordacht en haalbaar werk- en publicatieplan, waarbij rekening wordt gehouden met de op te leveren tussen- en eindrapporten?
- Is de raming van de aangevraagde personele en materiële middelen redelijk voor het voorgestelde onderzoek en voldoende adequaat beargumenteerd?



# 5 Contact en overige informatie

## 5.1 Contact

### 5.1.1 Inhoudelijke vragen

Voor inhoudelijke vragen over Beleidsgericht Onderwijsonderzoek en deze call for proposals neemt u contact op met:

Beleidsmedewerker  
Mirja van der Meulen  
T: 070 344 09 36, E: [m.vandermeulen@nwo.nl](mailto:m.vandermeulen@nwo.nl)

Beleidsmedewerker  
Veronique van der Perk  
T: 070344 05 77, E: [v.vanderperk@nwo.nl](mailto:v.vanderperk@nwo.nl)

Secretariaat NRO  
T: 070 344 0973 , E: [probo@nro.nl](mailto:probo@nro.nl)

### 5.1.2 Technische vragen over het elektronisch aanvraagstelsel Iris

Bij technische vragen betreffende het gebruik van Iris neemt u contact op met de Iris helpdesk. Leest u alstublieft eerst de handleiding voordat u de helpdesk om raad vraagt.

Bereikbaarheid Iris helpdesk: van maandag t/m vrijdag van 11.00 tot 17.00 uur, telefoonnummer 0900-696 47 47. Helaas ondersteunen niet alle buitenlandse providers het bellen naar 0900-nummers. U kunt ook uw vraag per e-mail sturen aan [iris@nwo.nl](mailto:iris@nwo.nl).

Bijlage: Onderzoeksprogramma voor de evaluatie van twee beleidsinterventies in het mbo: de inwerkingtreding van de wet 'Doelmatige Leerwegen' en de herziening van de kwalificatiestructuur'.

# **Bijlage 1**

**Onderzoeksprogramma voor de evaluatie van twee  
beleidsinterventies in het mbo: de inwerkingtreding van de wet  
'Doelmatige Leerwegen' en de herziening van de  
kwalificatiestructuur**

## **Vooraf**

In de tweede helft van 2014 zijn twee belangrijke beleidsinterventies in het mbo aan de orde:

- De inwerkingtreding van het wetsvoorstel Doelmatige Leerwegen op 1 augustus 2014.
- De implementatie van de herziene kwalificatiestructuur vanaf de beoogde datum van 1 augustus 2016 wanneer alle mbo-scholen verplicht zijn hun opleidingen te baseren op herziene kwalificatiedossiers en keuzedelen; vanaf 1 augustus 2015 kunnen scholen op vrijwillige basis werken met de dan beschikbare nieuwe kwalificatiedossiers en keuzedelen aanbieden in de zogenoemde 'vrije ruimte'.

Beide interventies zullen op vele aspecten van het mbo invloed uitoefenen. Ze werken door in het onderwijsproces, alsook in de relatie tussen onderwijs en (regionaal) bedrijfsleven. Ze hebben gevolgen voor vele groeperingen die bij het mbo zijn betrokken.

In een meerjarig evaluatieprogramma van beide beleidsinterventies dient in beeld gebracht te worden:

- de voortgang van de implementatie van de interventies;
- de effecten op het gedrag en meningen van betrokkenen;
- de mate waarin de beoogde effecten optreden;
- de mate waarin eventuele andere, ongewenste effecten optreden.

Verder zou het onderzoek ook inzicht moeten bieden in verklaringen voor het optreden van de gevonden effecten.

Het onderzoeksprogramma is primair bedoeld ter ondersteuning van het beleid van het ministerie van OCW: met informatie over de voortgang en de mate waarin de beleidsinterventies het beoogde effect hebben en over het eventueel optreden van ongewenste effecten kan het ministerie zo nodig bijsturen.

De evaluatie van de implementatie en effecten van beide beleidsinterventies dienen in één onderzoeksprogramma geïntegreerd te worden.

Dit document bevat de basisinformatie voor de aanvragers van subsidie en gaat achtereenvolgens in op:

- de doelen en achtergrond van de beleidsinterventies
- de deelonderzoeken
- de onderzoeksthema's
- databronnen en respondentengroepen
- het onderzoeksdesign
- de planning van het evaluatieprogramma.

Dit onderzoeksprogramma werd opgesteld door José van den Berg en Anneke Westerhuis van het ECBO. Wij danken hen voor hun inspanningen om te komen tot een samenhangend programma voor evaluatie.

### **1. Doelen en achtergrond van de beleidsinterventies**

De primaire doelen van beide beleidsinterventies, de wet Doelmatige Leerwegen en de herziening van de kwalificatiestructuur, zijn het verhogen van de onderwijskwaliteit in het mbo en een grotere doelmatigheid van het mbo-stelsel.

Onder kwaliteit wordt verstaan: voor betrokkenen aantrekkelijker en uitdagender onderwijs (naar proces en inhoud), de definiëring van de vereiste basiskwaliteit (zoals aangegeven in het Toezichtkader BVE; waaronder ook de onderwijsopbrengsten) en de door instellingen nagestreefde eigen (andere/hogere) kwaliteitsdoelen.

Onder doelmatigheid wordt verstaan: een meer efficiënte uitvoering van het onderwijs.

#### *A. Inwerkingtreding wetsvoorstel Doelmatige leerwegen*

In de wet Doelmatige Leerwegen is een aantal voorstellen uit de beleidsnota 'Focus op Vakmanschap' in wetgeving uitgewerkt. De kernboodschap van de nota is dat zowel wat betreft kwaliteit als doelmatigheid de lat in het mbo omhoog moet: 'In de afgelopen periode is er de nodige

zorg over het mbo geweest. (...) Volgens de Commissie Onderwijs en Besturing BVE levert een deel van de instellingen goede prestaties. (...) Het kabinet wil dat alle mbo-instellingen goed presteren. Daarvoor dient dit Actieplan mbo 'Focus op Vakmanschap 2011-2015'. (OCW, 2011,1)

In de wet is een aantal maatregelen uitgewerkt die een generieke prestatieverbetering (verhoging van de onderwijskwaliteit en meer doelmatigheid) dienen te bewerkstelligen zodat scholen en studenten meer tijd aan onderwijs besteden en deze tijd efficiënter benutten. In dit licht zijn de belangrijkste maatregelen in de wet 'Doelmatige Leerwegen':

1. verkorten van mbo-opleidingen – en daarmee van de onderwijsroute in de beroepsopleiding – en het intensiveren van het onderwijs;
2. invoering van een nieuwe bekostigingssystematiek;
3. invoeren van vooropleidingseisen voor mbo-2-opleidingen;
4. invoeren van Entreeopleidingen.

Naast deze maatregelen voorziet de wet ook in nieuwe ruimte voor niet-bekostigd onderwijs en het vervallen van enkele voorzieningen. Ook deze maatregelen vallen onder het evaluatieprogramma, maar zijn minder prioritair:

5. invoering van een derde leerweg in het niet-bekostigd onderwijs;
6. vervallen van deeltijd bol-opleidingen in het mbo;
7. vervallen van onderwijstijd als parameter voor het bepalen van de hoogte van de bekostiging en wijzigen van het toezicht op de onderwijstijd.

#### *B. Implementatie herziene kwalificatiestructuur*

Ook de invoering van nieuwe opleidingen gebaseerd op herziene kwalificatiedossiers en keuzedelen is te kenmerken als een gecombineerde kwaliteits- en efficiencyoperatie: 'Het aanbod van mbo-opleidingen is nog steeds zeer omvangrijk en bestaat vaak uit kleine opleidingen, die niet altijd goed aansluiten op de arbeidsmarkt en wisselend van kwaliteit zijn. Het is dus van belang om het aanbod van opleidingen in het mbo doelmatiger in te richten. De herziening betekent verder dat de kwalificatiedossiers volgens een nieuw model worden opgezet. Het nieuwe model beoogt de opbouw, omvang en transparantie van een kwalificatiedossier te verbeteren. Dat maakt het onderwijs, dat op het kwalificatiedossier is gebaseerd, voor de onderwijsinstellingen beter uitvoerbaar'. (OCW, 2014, 1).

Een herzien kwalificatiedossier is opgebouwd uit een basisdeel en één of meer profielfdelen. Keuzedelen zijn geen onderdeel van de kwalificatie, maar leveren een verbreding of verdieping van de beroepsopleiding, of zijn gericht op verbetering van de doorstroom naar het vervolgonderwijs (hbo).

De uitkomst van de herziening van de kwalificatiedossiers moet zijn:

1. minder kwalificatiedossiers;
2. minder kwalificaties per dossier;
3. een bredere opzet van kwalificaties op mbo-niveau 4;
4. herkenbare en duidelijke omschrijvingen van kennis en vaardigheden in de dossiers;
5. transparante en eenvoudiger dossiers.

In het licht van de uiteindelijke kwaliteits- en efficiencydoelen is de herziening van de kwalificatiestructuur voorwaardenscheppend. Van de herziening wordt verwacht, dat het onderwijs doelmatiger wordt en de kwaliteit hoger kan worden. Het realiseren van deze oogmerken ligt evenwel in handen van mbo-instellingen en het moet voor specifieke groepen specifieke opbrengsten leveren.

Voor de *student* moet de herziening leiden tot:

- meer inhoudelijke uitdaging;
- een grotere kans op werk;
- meer onderscheidend zijn voor het bedrijfsleven;
- betere doorstroming naar vervolgonderwijs.

Voor het (*vervolg*)onderwijs tot:

- transparanter en slimmer programmeren;
- doelmatiger een eenvoudiger programmeren;
- mogelijkheid tot profileren.

En voor het *bedrijfsleven* dat:

- onderwijs beter kan aansluiten op de wensen van de arbeidsmarkt;
- onderwijs sneller kan inspelen op actuele ontwikkelingen in beroepenveld.

Beide beleidsinterventies beogen het middelbaar beroepsonderwijs kwalitatief te versterken en doelmatiger te maken. Beide richten zich daartoe op specifieke aspecten van het mbo, maar kennen ook gemeenschappelijke elementen. Zo bevatten beide maatregelen die moeten leiden tot een transparanter en doelmatiger programma, betere doorstroming naar (vervolg)onderwijs, en de mogelijkheid tot profilering (van de school en de student).

## 2. De deelonderzoeken van het evaluatieprogramma

### *Toelichting op de deelonderzoeken*

Om (overheids)beleid effectiever te maken - ook in termen van tussentijdse bijsturing - is informatie over de voortgang van het implementatieproces relevant, alsook over de mate waarin de beoogde effecten van de beleidsmaatregelen worden bereikt en of ook andere dan de beoogde effecten optreden. Daarnaast moet duidelijk zijn *waarom* naast de beoogde ook andere effecten optreden, of zelfs beoogde effecten niet of op zeer beperkte schaal optreden.

In het evaluatieprogramma moeten drie deelonderzoeken worden uitgevoerd:

- a) monitoren van de voortgang van het implementatieproces;
- b) monitoren van de mate waarin beoogde effecten optreden (kwantitatieve effectevaluatie);
- c) onderzoek naar andere effecten en naar verklaringen voor de feitelijk optredende effecten (verklarende evaluatie).

#### a) monitoren van de voortgang van het implementatieproces

In de monitoring van de voortgang van het implementatieproces moet gekeken worden hoe beleidsmaatregelen worden uitgevoerd in het onderwijs. Als ze niet conform de bedoeling, of zonder ondersteunende faciliteiten, worden uitgevoerd kan dat verklaren waarom de beoogde effecten uitblijven.

Dit geldt bijvoorbeeld voor het verkorten van opleidingen (Doelmatige Leerwegen) en de invoering van keuzedelen (herziening kwalificatiestructuur). Deze, maar ook andere maatregelen, moeten met inzet van betrokkenen (studenten, docenten, aanpalend onderwijs en/of bedrijfsleven) worden ingevoerd.

De eerste kernvraag van het programma is hoe specifieke beleidsmaatregelen met de betrokkenheid van derden worden ingevoerd in het onderwijs.

#### b) monitoren van de mate waarin beoogde effecten optreden (kwantitatieve effectevaluatie)

De invoering van de beleidsmaatregelen als gevolg van de inwerkingtreding van het wetsvoorstel Doelmatige Leerwegen en de invoering van de nieuwe opleidingen gebaseerd op herziene kwalificatiedossiers en keuzedelen zullen effect hebben op meerdere groepen betrokkenen bij het mbo. Deze effecten zijn te omschrijven in gedrag en opinies (over het gedrag van anderen). Overheidsdocumenten (OCW, 2011; OCW, 2014) geven informatie over de met de maatregelen beoogde effecten voor onderscheiden doelgroepen.

De tweede kernvraag is of de maatregelen die de beleidsinterventies met zich meebrengen daadwerkelijk tot de beoogde effecten leiden bij de relevante doelgroepen.

#### c) zoeken naar andere effecten en naar verklaringen voor de feitelijk optredende effecten (verklarende evaluatie)

Als de beoogde effecten optreden is het doel van de beleidsinterventie bereikt. Maar op voorhand is niet uit te sluiten dat beoogde effecten zich niet voordoen en/of dat naast de beoogde de beleidsinterventie ook andere - niet beoogde en misschien zelfs niet gewenste - effecten oproept.

De derde kernvraag is welke andere effecten, naast de beoogde, de beleidsmaatregelen hebben en wat verklaringen zijn voor het optreden van de gevonden (beoogde en onbeoogde, c.q. gewenste en ongewenste) effecten.

### *Te hanteren onderzoeksmethoden voor de deelonderzoeken van het programma*

#### a) monitoren van de voortgang van het implementatieproces

Het onderzoeksprogramma voorziet in het monitoren van de implementatie van enkele specifieke beleidsmaatregelen. Vooral van beleidsmaatregelen waarvan beoogd wordt dat ze met betrokkenheid van studenten, docenten en bedrijfsleven worden ingevoerd. Met andere woorden: het gaat niet om het in beeld brengen van de logistieke organisatie van het invoeringsproces door onderwijsinstellingen, maar om de wijze waarop en condities waaronder genoemde groeperingen bij de invoering worden betrokken.

Onderzoeksinstellingen dienen aan te geven welke bij het implementatieproces passende onderzoeksmethode ze willen toepassen.

b) monitoren van de mate waarin beoogde en effecten optreden (kwantitatieve effectevaluatie)  
Beleid gaat uit van de aanname dat de gekozen en in te voeren beleidsinterventies tot het beoogde resultaat leiden. Om van een oorzakelijk verband te kunnen spreken moet de relatie tussen een beleidsinterventie en een effect uniek zijn; effecten moeten uitsluitend kunnen worden toegeschreven aan de beleidsmaatregel. Onderzoek dat deze verbanden wil leggen moet methodisch aan bepaalde voorwaarden voldoen.

Onderzoeksinstellingen dienen in hun voorstel aan te geven welke bij de aard en context van de beleidsmaatregelen passende methode voor kwantitatieve effectevaluatie ze willen toepassen.

c) zoeken naar andere effecten en naar verklaringen voor de feitelijk optredende effecten (verklarende evaluatie)

Verklarende evaluatie moet het antwoord geven op de vraag welke andere dan de voorziene effecten aan een beleidsinterventie kunnen worden toegeschreven. En daarnaast wat het optreden van de voorziene en niet-voorziene effecten verklaart.

Van onderzoeksinstellingen wordt gevraagd ook niet-beoogde effecten in kwantificeerbare uitkomstmaten te vertalen.

De onderzoekers dienen in hun voorstel aan te geven welke bij de aard en context van de beleidsinterventies passende kwalitatieve methode voor verklarende evaluatie ze willen toepassen.

### **3. De onderzoeksthema's**

Het evaluatieprogramma is primair bedoeld ter ondersteuning van het beleid van het Ministerie van OCW: met informatie over de mate waarin de beleidsinterventies het beoogde effect hebben en over het eventueel optreden van ongewenste effecten kan zo nodig worden bijgestuurd. Daarnaast zullen de rapportages van het monitorprogramma worden gebruikt voor het periodiek rapporteren naar de Tweede Kamer.

In deze paragraaf zijn per beleidsmaatregel voor elke interventie afzonderlijk de beoogde effecten weergegeven.

#### *A. De invoering van de beleidsmaatregelen van het wetvoorstel Doelmatige Leerwegen*

Met de in de wet Doelmatige Leerwegen genoemde beleidsmaatregelen wil de wetgever een aantal concrete effecten bereiken. In deze paragraaf zijn de beoogde effecten van elke maatregel behorend tot de kernthema's en tot de specifieke thema's weergegeven.

##### *1. Het verkorten van mbo-opleidingen moet leiden tot*

- een kortere opleidingsduur, minder interne doorstroom en stapelen, minder VSV en opleidingsuitval en een betere studeerbaarheid van de opleidingen in de ogen van de studenten;
- een tenminste gelijkblijvende kwaliteit van de opleidingen (geen diploma-inflatie in de ogen van inspectie en bedrijfsleven);
- een hoger aantal geprogrammeerde onderwijsuren, minder opleidingen die afwijken van de urennorm, aanpassingen van de programma's, afname van de deelname aan de avo-route naar het hbo;
- een tenminste gelijkblijvend competentieniveau van de gediplomeerden.

##### *2. Het intensiveren van het onderwijs moet leiden tot*

- betere prestaties van studenten en minder schooluitval;
- volle en meer evenwichtige roosters, een goede balans tussen leren op school en in de praktijk in de inrichting van opleidingen, behoud van voldoende ruimte voor beroepspraktijkvorming;
- grotere tevredenheid van studenten en onderwijsgeevenden over de inrichting van onderwijsprogramma's.

##### *3. Vooropleidingseisen voor mbo 2 beoogt te leiden tot*

- kortere opleidingsduur, minder uitval en een grotere kans op het diploma;
- meer homogeniteit in de studentenpopulatie en daarmee een grotere uitvoerbaarheid van het programma in de ogen van de docenten;
- goede opvang en doorgeleiding van de leerlingen die uitvallen.

##### *4. De invoering van de Entree-opleiding moet leiden tot*

- kortere opleidingsduur, minder uitval in eerste jaar, grotere kans op het diploma;
- meer homogeniteit in de studentenpopulatie en daarmee een grotere uitvoerbaarheid van het programma in de ogen van de docenten.

*5. De gewijzigde bekostiging moet leiden tot*

- kortere inschrijvingsduur van studenten en afname van het stapelen bij een tenminste gelijkblijvende opbrengst (competentieniveau en diplomakans);
- lagere administratieve lasten (in de ogen van betrokkenen).

*6. Invoering van een derde leerweg in niet-bekostigd onderwijs moet leiden tot*

- grotere en naar doelgroepen (werkenden) meer gevarieerde deelname aan niet-bekostigde opleidingen bij een tenminste gelijkblijvend diplomarendement;
- grotere tevredenheid van de deelnemers over de inrichting van het onderwijsaanbod.

*7. Vervallen van deeltijd bol-opleidingen en van onderwijstijd als parameter voor de hoogte van de bekostiging, wijzigen van toezicht op de onderwijstijd.*

- De deeltijd bol vervalt vanwege het geringe aantal deelnemers. Aangenomen wordt dat voor geïnteresseerden de bbl een passend alternatief is. Dat moet blijken.
- Het vervallen van onderwijstijd als bekostigingsparameter en het wijzigen van het toezicht daarop verlichten de administratieve lasten en geven meer ruimte aan scholen voor het werken aan onderwijskwaliteit.

*8. Positie extranei*

De diploma's van extranei worden niet meer bekostigd. Bezien moet worden welke veranderingen rond het extraneus-examen zich voordoen, waarbij met name aandacht wordt besteed aan de vraag wat de gevolgen zijn voor de hoogte van de examengelden/deelname aan examens door extraneuskandidaten.

*B. De invoering van de nieuwe opleidingen gebaseerde op de herziene kwalificatiestructuur*

De herziening van de kwalificatiestructuur dient zichtbaar te worden in het gedrag van instellingen. Maar niet alleen in dat van instellingen; ook in dat van anderen. De mate waarin beoogde effecten van de beleidsmaatregel in het gedrag van studenten, het bedrijfsleven en vervolgonderwijs (hbo) zichtbaar wordt, is evenwel mede afhankelijk van het gedrag van de scholen. Met name waar het gaat om het betrekken van bedrijven bij bijvoorbeeld het opstellen van keuzedelen, het bepalen van het aanbod, het uitwerken van kwalificatiedossiers en keuzedelen in opleidingsprogramma's, of inrichting en uitvoering van de beroepspraktijkvorming en de examinering.

*1. De indeling van kwalificatiedossiers (basisdeel, profielen en keuzedelen) moet leiden tot*

- een andere invulling van onderwijsprogramma's. De samenstelling van het aanbod van keuzedelen geeft regionale bedrijven de mogelijkheid het programma te beïnvloeden;
  - het profileren van de mbo-instellingen in de context van de eigen regio;
  - betere voorbereiding op het hbo: minder uitval van mbo 4 studenten in het hbo.
- Met het kiezen van keuzedelen hebben studenten invloed op het eigen programma; ze kunnen met de keuzedelen een eigen profiel opbouwen.

*2. De herclustering van kwalificaties moet leiden tot*

- het doelmatiger inzetten kwalificatiedossiers in het onderwijsprogramma, waardoor slimmer en efficiënter programmeren mogelijk wordt;
- in samenwerking met het regionaal bedrijfsleven inspelen op actuele ontwikkelingen.

*3. Een andere beschrijvingswijze van kwalificatiedossiers moet leiden tot*

- transparante, minder complexe dossiers en herkenbare formuleringen van kennis en vaardigheden die mbo-instellingen in de onderwijsprogrammering houvast bieden;
- minder detaillering van kwalificatie-eisen. Dit geeft mbo-instellingen ruimte om de profilering van de instelling af te stemmen met studenten en het regionale bedrijfsleven.

De herziening van de kwalificatiestructuur geeft de student, het onderwijs en het bedrijfsleven de volgende mogelijkheden.

*Voor de student*

*Wordt mogelijk door:*

Betere kans op werk

Bredere opleidingen op basis van brede kwalificatiedossiers

	(mogelijk voor meer verschillende verwante beroepen) naast smallere vakopleidingen
Meer inhoudelijke uitdaging	Keuze uit meerdere keuzedelen ter verdieping en verrijking
Meer onderscheidend voor bedrijfsleven	Mogelijkheid om te kiezen tussen keuzedelen gericht op specialisatie, regionale invulling/wensen, state of the art vraagstukken en/of doorstroom
Betere doorstroming	Doorstroomgerichte keuzedelen (aansluitend bij verschillende kwalificaties) bieden de student meer mogelijkheden om aan te sluiten op het vervolgonderwijs.

*Voor het onderwijs*

*Wordt mogelijk door:*

Transparantie en slimmer programmeren	Een steviger opbouw van de kwalificatiedossiers geeft een betere basis voor het clusteren van opleidingen en vermindert overlap binnen en tussen de dossiers. Kennis en vaardigheden staan voorop en zijn duidelijker.
Doelmatiger	Minder grote variëteit aan kwalificatiedossiers en kwalificaties
Profileren	(Regionale) keuze in aanbieden keuzedelen; meer ruimte voor eigen onderwijsinvulling.
Eenvoudiger	Kwalificatiedossiers zijn dunner en overzichtelijker.

*Voor het bedrijfsleven*

*Wordt mogelijk door:*

Betere aansluiting op wensen arbeidsmarkt	Onderwijs én bedrijfsleven geven (gezamenlijk) invulling geven aan de kwalificatiedossiers én de keuzedelen. Betere en frequenter geactualiseerde verantwoordingsinformatie.
Sneller inspelen op actuele ontwikkelingen in het beroepenveld	Flexibele procedure voor het realiseren en vaststellen van nieuwe keuzedelen (3 tot 4 keer per jaar)

*Voor vervolgonderwijs*

*Wordt mogelijk door:*

Betere doorstroming	Doorstroomgerichte keuzedelen (aansluitend bij verschillende kwalificaties) bieden het onderwijs meer mogelijkheden om inhoudelijk beter aan te sluiten op het vervolgonderwijs.
---------------------	--

*C. Mogelijk optredende niet-beoogde effecten van de beleidsmaatregelen*

Beleidsmaatregelen kunnen - vanuit het perspectief van de wetgever - onbedoelde of zelfs ongewenste neveneffecten oproepen. Zo kan de verkorting van de opleidingsduur scholen ertoe aanzetten mbo 4 opleidingen die vierjarig mogen blijven ook te verkorten of om kritischer te worden in het plaatsen van studenten op hogere niveaus. Ook is verlaging van het competentieniveau van (specifieke groepen) studenten denkbaar, daling van de deelname aan technische ('moeilijker') opleidingen of van de doorstroom naar en studiesucces in het hbo. Een ander ongewenst effect zou kunnen zijn dat de intensivering van het onderwijs wordt opgevangen met de inzet van onbevoegden.

Verder is denkbaar dat interventies –onbedoeld – leiden tot verschuivingen in de deelname. Zo zou de invoering van de derde leerweg het voor bedrijven aantrekkelijker kunnen maken hun werknemers in te schrijven voor een niet-bekostigde opleiding in plaats van een bekostigd bbl-programma.

Ook zouden mbo-instellingen kunnen overgaan tot selectie aan de poort als reactie op de wijzigingen in de bekostiging, het verkorten van opleidingen en het intensiveren van het onderwijs. En de invoering van het bindend studieadvies (bsa) levert ongewenste effecten op als blijkt dat leerlingen die de opleiding moeten verlaten niet in een andere opleiding of een toeleidingstraject naar werk terecht komen.

Een mogelijk onbedoeld effect van het gebruiken van keuzedelen om de betrokkenheid van derden bij het onderwijs te vergroten kan zijn, dat partijen hun invloed overschatten. Het is op voorhand niet te zeggen dat de wensen van bedrijven, de voorkeuren van studenten en het door de instelling beoogde eigen profiel samenvallen. In dat geval moet de instelling keuzes maken waarin mogelijk niet iedereen zich herkent.

Een ander onbedoeld effect zou kunnen zijn dat de keuzedelen op de lagere niveaus (Entree- en niveau 2) beperkter worden ingevuld dan voor de hogere opleidingsniveaus.



Het overzicht van onbedoelde effecten is met deze opsomming niet compleet en dient na toekenning van de subsidie in het kader van het onderzoeksprogramma door de onderzoekers verder te worden uitgewerkt.

#### **4. Databronnen en respondentengroepen**

##### *Bestaande databronnen*

Om personen, onderwijsinstellingen en bedrijven zoveel mogelijk te ontlasten zal in het onderzoeksprogramma zo veel als mogelijk gebruik gemaakt moeten worden van gegevens uit ander onderzoek. Bijvoorbeeld:

- het BRON-bestand
- de VSV monitor
- de JOB monitor
- monitoren van ROA (bijv.: Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt en de BVE-monitor)
- de (jaarlijkse) tevredenheidsmonitoren gericht op de beroepspraktijkvorming, leerbedrijven/bedrijfsleven en medewerkers van mbo-instellingen.

##### *Respondentengroepen*

Voor het beantwoorden van onderzoeksvragen waarvoor de bestaande databronnen onvoldoende informatie opleveren zullen respondenten benaderd moeten worden.

Sommige van de interventies hebben hun weerslag op alle opleidingen en daarmee op alle studenten, docenten en leidinggevenden en het bedrijfsleven in alle sectoren, maar kunnen voor sectoren, specifieke doelgroepen naar opleidingsniveau en type instelling (aoc, roc, vakschool) verschillend uitpakken.

Van andere interventies zal de invloed zich beperken tot specifieke groepen. Denk aan specifieke groepen studenten, docenten en leidinggevenden van (specifieke) opleidingen in het bekostigd en niet-bekostigd mbo of medewerkers van hogescholen.

Voorts zal ten behoeve van het opstellen van beleidstheorieën als basis voor de verklarende evaluatie ook informatie verzameld moeten worden bij beleidsambtenaren en medewerkers van koepel- en belangenorganisaties. Bijvoorbeeld bij medewerkers en bestuurders van instellingen als het Ministerie van OCW, de MBO Raad, SBB, JOB, NRTO, VNO-NCW.

De onderzoeksinstellingen wordt gevraagd een beeld te geven van de databronnen en de respondenten-groepen die bij de uitvoering van het onderzoeksprogramma (de monitoring van het implementatieproces, de effectevaluatie en de verklarende evaluatie) worden betrokken.

#### **5. Het onderzoeksdesign**

In de voorafgaande paragrafen zijn de deelonderzoeken, de onderzoeksthema's, de te hanteren bestaande databronnen en respondentengroepen beschreven. Van de indienende onderzoeksinstellingen wordt verwacht dat ze een onderzoeksdesign aanbieden waarin voor elk deelonderzoek de onderzoeksmethodiek is uitgewerkt, verbijzonderd naar de onderzoeksvragen, databronnen en respondentengroepen.

Om de onderzoekbelasting zo laag mogelijk te houden dient bij de uitwerking van het design overlap naar vraagstelling en respondentengroepen te worden voorkomen. Dit vereist een zorgvuldige en effectieve ordening.

Ook dient een operationele planning te worden gemaakt die inzicht geeft in de fasering die leidt tot een tijdige oplevering van de rapportages, zoals aangegeven in de volgende paragraaf.

## 6. De planning van het evaluatieprogramma

Het evaluatieprogramma bestaat uit verschillende onderdelen: het uitvoeren van een nulmeting, jaarlijkse resultaten van de monitoring en evaluaties van de mate waarin de beoogde effecten worden bereikt en van het optreden van andere dan de beoogde effecten en tweejaarlijkse verklarende evaluaties van de feitelijk opgetreden effecten.

- De resultaten van de nulmeting moeten gereed zijn in december 2015;
- De resultaten van de monitoring van de voortgang van het implementatieproces en de kwantitatieve effecten moeten worden opgeleverd in het najaar van 2016, 2017, 2018, 2019 en 2020;

De resultaten van de tweejaarlijkse verklarende evaluatie moeten, synchroon worden opgeleverd met die van de monitoring van de voortgang van het implementatieproces en de kwantitatieve effecten, in het najaar van 2016, 2018 en 2020.

### Relevante beleidsdocumenten

Ministerie van OCW (2011). *Actieplan mbo 'Focus op Vakmanschap 2011-2015*. Kamerbrief, 16 februari 2011, Referentie 270414. Den Haag: Ministerie van OCW.

Ministerie van OCW (2013). *Wet van 26 juni 2013 tot wijziging van onder meer de Wet educatie en beroepsonderwijs ten behoeve van het bevorderen van doelmatige leerwegen in het beroepsonderwijs en het moderniseren van de bekostiging van het beroepsonderwijs*. Gepubliceerd in Staatsblad nr. 288, jaargang 2013. Kamerstuk: 33.187. Den Haag: Ministerie van OCW.

Ministerie van OCW (2014). *Herziening kwalificatiestructuur mbo*. Kamerbrief, 4 maart 2014, Referentie 590463. Den Haag: Ministerie van OCW.

Ministerie van OCW (2014). *Ruim baan voor vakmanschap: een toekomstgericht mbo*. Kamerbrief, 2 juni 2014, Referentie 628389. Den Haag: Ministerie van OCW.

Website herziening kwalificatiestructuur: [www.herzieningmbo.nl](http://www.herzieningmbo.nl).